

## POSTANOWIENIE

Dnia 4 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. H.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrze  
z udziałem zainteresowanej A. F.  
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 4 marca 2025 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach  
z dnia 30 marca 2023 r., sygn. akt III AUa 360/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrzu kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanej orzeczenia do dnia zapłaty.**

**[SOP]**

## UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 30 marca 2023 r. na skutek apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 21 grudnia 2020 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołanie A.

H. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu z 12 lipca 2019 r. stwierdzającej, że odwołująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 11 lutego 2019 r. do nadal, jako pracownik u płatnika składek A. F.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej odwołująca się zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. Jako podstawę kasacyjną wskazała rażące naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię:

1. art. 140 k.p. w zw. z art. 22 k.p. przez uznanie, że umowa o pracę z 11 lutego 2019 r. jako umowa o pracę w wymiarze  $\frac{1}{2}$  etatu na stanowisku florystki z zadaniowym czasem pracy wynikającym z bieżących potrzeb pracodawczyni, bez konkretnego uregulowania zadań czy harmonogramu wykonywania zadań, czy też w związku z częściowym prowadzeniem ewidencji czasu pracy, wyklucza uznanie, iż ubezpieczona wykonywała pracę w zadaniowym czasie pracy, gdyż pracodawca zwolniony jest z obowiązku ewidencjonowania czasu pracy pracownika przy tak ustalonym czasie pracy, a prowadzenie tej ewidencji świadczy o fikcyjności zatrudnienia;

2. art. 22 k.p. przez uznanie, iż faktyczne świadczenie pracy u bratowej nie przesądza o realnym nawiązaniu stosunku pracy;

3. art. 83 k.c. w zw. z art. 300 k.p. przez uznanie, iż zawarcie umowy o pracę w okresie ciąży pracownicy jest czynnością pozorną;

4. art. 22 k.p. w zw. z art. 300 k.p. przez uznanie, iż nawiązanie stosunku pracy w wymiarze  $\frac{1}{2}$  etatu przy jednoczesnym zatrudnieniu u innego pracodawcy w wymiarze  $\frac{3}{4}$  etatu świadczy o fikcyjności zatrudnienia;

5. art. 22 k.p. w zw. z art. 300 k.p. w zw. z art. 58 k.c. przez uznanie, iż zawarcie umowy o pracę z pracownicą w ciąży, o której wie zarówno pracownik, jak i pracodawca jest czynnością nieważną.

Według skarżącej Sąd w zaskarżonym wyroku dokonał oczywiście błędnej interpretacji wskazanych przepisów prawa, uznając, iż zawieranie umowy o pracę na stanowisku florystki, pomimo posiadanych możliwości w tym zakresie stanowi czynność pozorną, a faktycznie wykonywane czynności pracownicze pod nadzorem i kierownictwem pracodawcy nie stanowią o zawarciu umowy o pracę. Ponadto, Sąd odwoławczy uznał z jednej strony, iż ubezpieczona wykonywała określone

zadania w ramach zatrudnienia, jednocześnie kwestionując, iż fakt wykonywania tych zadań w różnych okresach czasowych a uzależnionych od konieczności występujących u pracodawcy świadczy o fikcyjności zatrudnienia.

Ponadto skarżąca w podstawach skargi powołała zarzut nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) z uwagi na okoliczność, iż skład Sądu odwoławczego był sprzeczny z ustawą, a mianowicie z art. 367 § 3 k.p.c., gdyż w postępowaniu odwoławczym Sąd orzekał w składzie jednego sędziego, podczas gdy ustawodawca przewidział skład trzyosobowy.

Wobec przedstawionych zarzutów skarżąca wniosła o uchylenie i zmianę zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego przez oddalenie apelacji organu rentowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi. Wniosła również o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa advokackiego wedle obowiązujących przepisów prawa w tym zakresie.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odwołująca podniosła, że wniesiona przez nią skarga kasacyjna jest uzasadniona, słuszna i zgodna z zasadami współżycia społecznego. Według niej Sąd odwoławczy z jednej strony wskazuje, iż pracownica wykonywała określone zadania, po czym z uwagi na częściowe prowadzenie ewidencji czasu pracy kwestionuje, iż tak wykonywana praca była realizowana w ramach zadaniowego czasu pracy, wobec czego stanowiła czynność nieważną. Ponadto, wedle Sądu odwoławczego fakt zawarcia umowy o pracę w czasie, gdy pracownica jest w ciąży, stanowi czynnością pozorną, wobec czego nieważną.

Zdaniem skarżącej, na gruncie niniejszej sprawy pojawia się również istotne zagadnienie prawne, a mianowicie ustalenie, czy wykonywanie czynności pod nadzorem i kierownictwem pracodawcy, którym jest członek rodziny (teść) w okresie ciąży pracownicy stanowi stosunek pracy. Jednocześnie zwróciła uwagę na konieczność przyjęcia skargi, albowiem zachodzi nieważność postępowania odwoławczego z uwagi na pomniejszony skład, to jest jednoosobowy w miejscu trzyosobowego składu rozstrzygającego postępowanie odwoławcze.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a także zasądzenie od skarżącej na

rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek (postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 kwietnia 2024 r., I PSK 107/23, Legalis nr 3063504; 19 listopada 2024 r., I PSK 25/24, Legalis nr 3170663; 19 czerwca 2024 r. I USK 398/23, Legalis nr 3097027).

Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398<sup>4</sup> k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie

podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z: 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392; 13 września 2022 r., I USK 565/21, Legalis nr 2891720; 28 listopada 2024 r., III USK 262/23, Legalis nr 3171079).

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na nieważność postępowania odwoławczego z uwagi na pomniejszony skład, to jest jednoosobowy w miejscu trzyosobowego składu rozstrzygającego postępowanie odwoławcze, nie określiła jednak przepisów prawa na gruncie, których sformułowała przedmiotowy zarzut. Sąd Najwyższy, oceniając na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 k.p.c., wymaga od skarżącego wskazania, co najmniej przepisu prawa, w którego naruszeniu upatruje nieważności postępowania, a także stosownego do niego uzasadnienia. Zarzut nieważności postępowania ma swoje znaczenie, gdy osadzany jest w konkretnym przepisie określającym

nieważność postępowania i w określonej podstawie faktycznej nieważności. Choć nieważność postępowania Sąd Najwyższy ma na uwadze z urzędu 398<sup>13</sup> § 1 k.p.c., to jednak na etapie przedsądu wymaga się od skarżącego wskazania konkretnej podstawy prawnej i przyczyny nieważności. Nie ma podstaw do zastępowania strony w tym obowiązku (postanowienia Sądu Najwyższego z: 5 lutego 2019 r., III UK 131/18, LEX nr 2615826; 7 lutego 2024 r., II PSK 166/22, Legalis nr 3078980).

We wniosku skarżąca powołała się również na podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci istotnego zagadnienia oraz uzasadniona, słuszna i zgodna z zasadami współżycia społecznego. Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na jakich kanwie norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691; 9 lipca 2024 r., II USK 310/23, Legalis nr 3102189). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, a którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z: 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116; 9 kwietnia 2024 r., I USK 286/23, Legalis nr 3063495). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego z: 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51; 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729; 22 maja 2024 r., II PSK 106/23, Legalis nr 3084388). Obowiązkiem skarżącego jest też

wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z: 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 140/20, LEX nr 3057396; 28 listopada 2024 r., I CSK 2525/23, Legalis nr 3170404; 22 maja 2024 r., II PSK 106/23, Legalis nr 3084388).

Powołując się na uzasadnienie, słuszność i zgodność z zasadami współżycia społecznego można przyjąć, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła również na przesłance uregulowanej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c., jednakże i ta przesłanka nie została spełniona. Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienia Sądu Najwyższego z: 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4 poz. 75; 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; 18 kwietnia

2023 r., I PSK 102/22, LEX nr 3569426; 7 lutego 2024 r., II USK 124/23, LEX nr 3669686).

Skarżąca nie zdołała wykazać występowania w sprawie wskazywanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wniesiona przez odwołującą się skarga kasacyjna nie odpowiada wymaganiom stawianym przez art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. w związku z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., gdyż nie wskazuje, że zachodzi jedna z podstaw przyjęcia skargi do rozpoznania.

Sugerując potrzebę rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie nawiązano do treści przepisów prawa, w których upatrywano podstaw do konstruowania owego zagadnienia prawnego, nie wyjaśniono, na czym polegają trudności w dekodowaniu zawartych w nich norm prawnych, do jakich rozbieżnych wniosków może prowadzić wykładnia tych przepisów, ani jakie jest stanowisko skarżącej w tej kwestii, nie sformułowano zagadnienia prawnego, na którego istnienie - jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – powołano się. Nie przedstawiła zatem argumentacji jurydycznej, za pomocą której wykazałby, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne cechujące się walorem „istotności”, wymaganym w przypadku zagadnień, które mogą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Rolą Sądu Najwyższego nie jest domyślanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, czy poszukiwanie argumentacji prawnej właściwej dla przedstawionego pytania. Skarżąca nie skonstruowała ogólnych zagadnień prawnych, których rozwiązanie miałoby znaczenie dla rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego, lecz pod pretekstem formułowania tych zagadnień zmierzała do rozstrzygnięcia tego konkretnego sporu, w jego szczegółowo opisanych realiach faktycznych.

Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, strona skarżąca sugerowała, że Sąd odwoławczy z jednej strony wskazuje, iż pracownica wykonywała określone zadania, po czym z uwagi na częściowe prowadzenie ewidencji czasu pracy kwestionuje, iż tak wykonywana praca była realizowana w ramach zadaniowego czasu pracy, wobec czego stanowiła czynność nieważną. Nadto, wedle Sądu odwoławczego fakt zawarcia umowy o pracę w czasie, gdy

pracownica jest w ciąży, stanowi czynność pozorną, wobec czego nieważną, co stoi w opozycji do ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji. Skarżąca również powołując się na tę przesłankę, nie wskazała przepisów prawnych, na których bazie skonstruowała tę przesłankę przedsądu i tym samym nie przedstawiła również żadnego wyводу prawnego uzasadniającego tezę o kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd odwoławczy przepisów prawa materialnego. Argumentów na istnienie powołanych przez skarżącą okoliczności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania należałoby więc poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych tego środka zaskarżenia, to jest w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu, co nie jest rolą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu.

Wobec tak skonstruowanej skargi kasacyjnej nie można stwierdzić, że powołane w niej przesłanki przedsądu, zostały wykazane. Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zaś o kosztach postępowania orzekł stosownie do art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 i 11 k.p.c. w związku z art. 398<sup>21</sup> k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

(J.K.)

[a.]